

VÍGH-SZABÓ MELINDA

Pannon Egyetem
vigh.szabo@gmail.com

Vígh-Szabó Melinda: Az észti nyelv tanításának módszertani alapjai és munkaformái magyar szakos hallgatóknak
Alkalmazott Nyelvtudomány, XVII. évfolyam, 2017/2. szám
doi:<http://dx.doi.org/10.18460/ANY.2017.2.013>

Az észti nyelv tanításának módszertani alapjai és munkaformái magyar szakos hallgatóknak

Seit 2013 studieren die Studenten und Studentinnen das Estnische als finnisch-ugrische Sprache im Lehrstuhl für Ungarische und Angewandte Linguistik der Pannonischen Universität in Veszprém. Die typologisch-kontrastivische Untersuchung des Ungarischen und Estnischen ist eine wesentliche Basis des Estnischunterrichts. Der Unterricht dauert nur ein halbes Jahr. Aus dieser Sicht kann sich das Lehrmaterial nur auf die Grundkenntnisse beschränken. Das Ziel des Studiums ist es, die Sensibilität der Schüler und Schülerinnen für den fachlichen und alltäglichen Charakter des Estnischen auszubilden. Die Ergebnisse der kontrastiven Forschung und der Unterrichtsrituale bilden die Basis für ein modernes Lehrwerk und ein E-Learning Lernprogramm des Estnischen als Fremdsprache in der Stufe elementarer Sprachverwendung.

1. Nyelvoktatás

A nyelvoktatás korszerűsítését Herman már évtizedekkel ezelőtt úgy látta, hogy az nem pusztán nyelvtudományi, hanem interdiszciplináris kérdés:

„A nyelvoktatási metodika mint a nyelvtudomány gyakorlati alkalmazása, részben a »tisztá« nyelvtudomány részéről volna bizonyos segítségre ráutalva (kontrasztív kutatások), részben pedig olyan alkalmazott elméleti ágazatok kifejlesztése volna az anyanyelvi és idegen nyelvi oktatás erőteljesebb megalapozásához szükséges, amelyek az ún. pszicholingvisztika köréhez tartoznak.” (Herman, 1990: 47)

Amíg a magyar mint idegen nyelv és általában a hungarológia oktatása Észtországból régi hagyományoknak örvend, addig a magyarországi észti nyelvoktatás (és itt elsősorban a finn nyelv „népszerűségével” összehasonlítva) szegényesebb képet mutat. Az észti (és a magyar) nyelv idegen nyelvként való oktatása ha nem is érinti a társadalom egészét, de a két nyelv összevetésével számos olyan megállapításra juthatunk, amelyek segítségül szolgálhatnak egy finnugor nyelv tanítási folyamatában. Lengyel korábbi megállapítása, miszerint „a finnugrisztika jóval kidolgozottabb a klasszikus nyelvtudományi (etimológiai, történeti nyelvészeti stb.) területeken, mint az általános, alkalmazott nyelvészeti vagy pszicholingvisztikai vonatkozásokban”, mai napig érvényesnek mondható (Lengyel, 1996: 33). Az újabb kutatási vonal – amely számításba veszi a kontrasztív nyelvészeti, pszicholingvisztikai és nyelvelsajátítási vizsgálatok

eredményeit, valamint új módszertani stratégiákat vázol (McGroarty, 2001; Arabski, 2006; Rast, 2008; Arabski–Wojtaszek, 2009; Sampson, 2016) – nemcsak az észet, hanem a magyar mint idegen nyelv oktatásában is segítséget jelent. Emellett egyre komplexebb digitális anyagok is megjelennek a világhálón az észet és a magyar nyelv idegen nyelvként való oktatásának támogatására:

www.magyar-ok.hu/hu/home.html;
www.magyarora.com/magyar/index.html;
www.digitaldialects.com/Hungarian.html;
www.memrise.com/courses/english/?q=hungarian;
www.hungarobox.eu;
keeleklikk.ee;
www.oneness.vu.lt/ee;
www.ut.ee/Ural/UERS.

Szerencsére a nyelvoktatás az utóbbi évtizedekben számos paradigmaváltáson ment keresztül, így azt a nyelvtani-fordítói módszert, amely a célnyelvi paradigmák, szabályok, kivételek rögzíttetésére koncentrált, kezdte felváltani a direkt módszer, amely elsődleges céljának a célnyelvi kommunikációt tekintette (Bárdos, 1989: 88, 101). „A ma nyelvoktatásának fő kérdése tehát nem az, hogy tanítson-e nyelvtant, hanem az, miként állítható ez a formális, elvont rendszer a kommunikáció szolgálatába, azaz hogyan részesítsük a tanulót a nyelvi rendszer megismerésének »örömében«” – mondja Szili 1999-ben (1999: 16).

2. Az észet mint idegen nyelv tanulása

Az első nyelv/anyanyelv mint forrásnyelv és a második vagy idegen nyelv mint célnyelv között feszülő oppozícióban a „nyelvelsajátítás megannyi megvalósulási formáját, átmeneti fokozatát állapíthatjuk meg” (Éder, 1991: 192). Ebben a tartományban a magyar anyanyelvűek észet nyelv tanulását kutatni rendkívül érdekes feladat. Az észet nyelvet általában már a sokadik idegen nyelvként tanulják Magyarországon. A korábban tanult idegen nyelvek (tanítványaim körében) elsősorban indogermán eredetűek, ezen belül is főként germán nyelvek (angol, német, holland), latin és újlatin nyelvek (latin, spanyol, olasz, francia), szláv nyelvek (oroszlengyel), valamint a szintén finnugor finn nyelv. Az észet nyelv sok diáknál már a harmadik-negyedik tanult idegen nyelv, ami természetesen nem jelenti azt, hogy a már korábban tanult nyelvekből megfelelő kompetenciával is rendelkezik. Viszont kialakulhatott egy aránylag biztosnak mondható strukturális-grammatikai háttér. Kiindulási és összehasonlítási alap tehát van, a kérdés már csak az, hogy ez a nyelvi kompetencia, illetve annak a ténye, hogy az észet és a magyar rokon nyelvek, mennyiben segít az észet nyelv tanulásában?

A magyarral való tipológiai hasonlóság (döntően agglutináló nyelvek) és a nyelvrokonság ténye közel sem jelent könnyebb elsajátíthatóságot. Sőt, sok esetben az angol vagy a német nyelv biztosabb mankó bizonyos nyelvi jelenségek megragadásához. A tipológia feladata elsősorban az, hogy szinkron vetületben az emberi nyelvek sokféleségét egy rendszerbe foglalja, az egyes részrendszereken belüli nyelvek egyetemes és típustörvényszerűségeit megvizsgálja (Dezső–Nemser, 1972: 21). Az agglutináló nyelvek közé sorolt észt nagyszámú flektáló jelleget mutat, ahogy a magyarban is megfigyelhetőek flektáló jelenségek.

Az észt és a magyar tipológiai típuskeveredésre már számos tanulmány felhívta a figyelmet (Skalička, 1968; Rätsep, 1970; Havas, 1974; Viitso, 1990; Puszta 1994, Puszta 2003); ez a jelenség egyértelműen e nyelvek szintetizáló tulajdonságait analitikus vonásokkal gazdagítja. A hallgatók által tanult idegen nyelvek többsége döntően flektáló nyelvek, így a nyelvtanulás során sok esetben kerül előtérbe a kontrasztív szemlélet. A forrás- és célnyelv közötti összevetést a nyelvtanulók sokszor annak ellenére is megteszik, hogy a nyelvoktató erre felhívta volna a figyelmüket. A kontrasztív nyelvészet napjainkban pszichológiai és pszicholingvisztikai megfigyelésekkel is kiegészül, amelynek eredményeit szervesen beépítik a különböző felhasználási területekbe (Harden, 2006: 56). Ez az interdiszciplinaritás azt is lehetővé teszi, hogy ez a szemlélet az idegennyelv-oktatásba is átültethető legyen (Banó, 1972: 133), bár ezen a területen még számos kérdés megválaszolatlan (Willebrands, 2013: 19). A kontrasztív szemlélet nemegyszer csak a két nyelv közötti különbségekre koncentrál, és nem veszi számításba azokat az ekvivalens elemeket, amelyekre a nyelvtanuló azonnal felfigyel.

A típuskeveredés ellenére az észt (a magyar nyelvhez hasonlóan) megőrizte agglutináló vonásait, hiszen igen gazdag paradigmatis és szintagmatikus rendszerekkel átszőtt nyelvről beszélhetünk, amelyben a morfológiai feldolgozás számos nehézségbe ütközhet. Az a morfológiai terhelés és folyamatos alaktani (lokális) elemzés, amelyet Pléh mutatott ki a magyar nyelvre a mondatmegértés során (Pléh, 2000), az észt mint rokon nyelvre is ugyanúgy igaz.

Az észt nyelvvel való ismerkedés legtöbbször a magyar szak egyik kötelező kurzusának témája, amelyet később nem követ folytatás. Ilyenkor a tananyag csak a legszükségesebb ismeretekre korlátozódhat.

A kontrasztív szemlélet az észt mint idegen nyelv tanítása során elsősorban alkalmazott nyelvészeti módszer, amely kizárólag a funkcionalitást tartja szem előtt; vagyis azt, hogy egy szemeszter alatt mire van szüksége a nyelvvel ismerkedőnek, és az némely esetben hogyan vethető össze a már tanult idegen nyelvek részrendszereivel. A finnugor nyelvi kurzusok végén végzett, több szemeszteren átívelő hallgatói kérdőíves felmérésből az derült ki, hogy a magyar

szakos diákok sokszor élnek idegen nyelvi előtudásukkal, és a megkérdezett 61 hallgató közül 46 érezte úgy, hogy az észt tanulása közben segítette őt idegen nyelvi kompetenciája. Az anyanyelvi tudásra a 61 diákból mindössze 31 diák alapozott.

Az észt nyelvi órákon saját feladatlapokat használtam, mivel a Magyarországon fellelhető kiváló könyvek, szótárak nem egy féléves kurzus számára íródtak (Kippasto–Nagy 1995; Davies–Csire–Ilves 2003, Pusztay–Rüütmaa 1995; Nurk–Pusztay 1993; Rüütmaa 1998). A tanulók visszajelzései, a saját tapasztalataim és a pár hónapot felölelő nyelvi kurzuson használható segédanyagok hiánya arra ösztönöztek, hogy egy gyakorlófüzetet állítsak össze. Az anyag digitális verzióval is bővül, amely a törzsanyagot hivatott kiegészíteni játékos, színes feladatokkal.

3. Az észt nyelvi gyakorlófüzet

Egy korábbi írásomban már bemutattam egy észt oktatási segédanyag tervezetét (vö. Vígh-Szabó 2015). Ebben a munkában utaltam azokra a hallgatói visszajelzésekre, amelyek egyértelműen jelezték számomra, hogy igény és szükség van egy olyan nyelvi anyagra, amely megkönnyíti a tanulást, és izgalmassá teszi a magyarral rokon nyelv megismerését.

Nyelvdidaktikai céllal kutatásomban azokra a részterületekre helyeztem a fő hangsúlyt, amelyek a gyakorlófüzet összeállítását segítik elő: a magyar és az észt nyelv jellemző jelenségeinek, részrendszereinek egybevetése; a tanulási folyamatban a tanulói hipotézisalkotás elemzése; a gyakorlókönyv mikronyelvének (szöveges feladatainak) kialakítása; a gyakorlókönyv metanyelvének következetes kialakítása.

Azzal a ténnyel, hogy egy oktatási segédanyag digitális verzióval is gazdagodik, ma már találkozhatunk. Mivel az informatikai eszközök használata mindennapos a munkámban, az internet adta lehetőségeket igyekszem kihasználni. A digitális változat a törzsanyagot tartalmazó gyakorlófüzet „melléklete”, amellyel a mai fiatal generáció jóval könnyebben megszólítható, motiválható. Az IKT eszközök egyre gazdagabb tárháza segítheti az oktatói munkát; például a Tempus Közalapítvány külön oldalakon foglalkozik és gyűjti csokorba a módszertani ötleteket, tudástárakat (<http://oktataskepzes.tka.hu/hu/ikt-az-oktatasban>). Az itt leírtakat erősíti az az eredmény, amely szintén a kérdőíves felmérésekből derült ki: a hallgatóknak szüksége lenne egy tankönyvre/füzetre, illetve egy online alapú gyakorlatokat tartalmazó tankönyvre.

A hallgatói reflexiók felmérése során a 61 diák elvárása a törzsanyag összeállításával kapcsolatban gyakran csengett egybe a nyelvoktatói tapasztalatokkal: szükség van a nyelv alapjainak bemutatására (alapvető

szókincs: üdvözlési formák, bemutatkozás, színek, számok, napok, család, egyetem, munkahely, lakhely, alapvető élelmiszerek; a nyelv hangzása; nyelvtani alapismeretek: kérdőszók, többes szám, névutók, helyhatározói esetragok (irányhármasság), alapszókincs tővarianciája, személyes névmások, jelen és egyszerű múlt idejű igeragozás, tagadás, kopula). A nyelvi órát gazdagítja, a nyelvrokonainkat közelebb hozza, ha az órán kulturális, életmódbeli, gazdasági és társadalmi információk is elhangzanak Észtországról. A kultúra, országismeret tanítása fontosságának kiterjedt szakirodalma van (Erdmenger, 1996; Zeuner, 2001; Altmayer, 2007; Simon, 2009).

Külön izgalmas terület az észti szóalkotás tevékenysége, amellyel az idegen eredetű szavakat belső keletkezésű szavakkal váltják fel (pl. *infrastruktuur ~ taristu*, *wellness ~ heaolu*, *kamikaze ~ surmalendur*, *florist ~ lilleseadja*, forrás: <https://portaal.eki.ee/uudsonad.html>). A törzsanyag összeállításában fontos koncepció a funkcionalitás, a hasznosíthatóság (más kurzusokon), a szövegközpontúság (párbeszéd), az ismétlés, a kontrasztív szemlélet és a lassú léptékű anyagbővülés (magyarázatokkal).

A grammatikai nehézségek gyakorlására, mint például a fokváltakozást mutató szavak (*käsi ~ käe ~ kätt*; *poiss ~ poisi ~ poissi*) rögzíttetésére az internetes verzió tökéletes felület lehet. A digitális változat lehetővé teszi továbbá azokat a feladattípusokat is, amelyek a nyelvben megbúvó kulturális, a világlátást szemléltető elemekre is rávilágítanak (ld. lejjebb g, k pontok).

4. A gyakorlófüzet és digitális változatának feladattípusai

Ebben a fejezetben a tanulmány írója néhány olyan gyakorlatot mutat be, amelyek a papír alapú és annak digitális verziójában is megjelennek. Mindkét esetben az anyag képekben gazdag, az online változat interaktív megoldásokkal is rendelkezik. Cél a játékoság, a nyelvi tudatosság alakítása. A feladatokban olyan lexémák jelennek meg, amelyek a kurzus során előfordulnak, vagy a kontextusból kikövetkeztethető a jelentésük.

- a) Névszók esetében az egyes számú birtokos eset és partitívusz összekötése az egyes szám alanyesettel, bemutatva a gazdag tővarianciát, illetve mennyiségi és minőségi fokváltakozást:

käsi 'kéz' ~ *käe* ~ *kätt*, *isa* 'apa' ~ *isa* ~ *isa*, *linn* 'város' ~ *linna* ~ *linna*, *poiss* 'fiú' ~ *poisi* ~ *poissi* stb.

- b) A napszakoknak megfelelő köszönési és udvariassági formák gyakoroltatása, összevetve őket a magyar és más idegen nyelvi megfelelőikkel:

Tere päevast! 'Jó napot (kívánok)!', *tšau*, *nägemist* 'viszlát', *tänks*, *aitäh* 'köszönöm' stb.

- c) Interlingvális homográfok jelentésének keresése: a szóalak az észti és egy másik nyelvben ugyanaz, de kiejtésük és jelentésük más:
Ilus [mondatkezdő] (é. 'szép', m. női név 'Ilus'), *isa* (é. 'apa', m. HB *ime* 'isa', *aga* (é. 'de', m. 'török tiszt'), *tee* [szövegkörnyezetben] (é. 'út', n. 'tea'), *uni* (é. 'álm', n. [köznyelvi] 'egyetem'), *part* (é. 'kacsa', m. 'víz melletti terület'
- d) Uráli és finnugor alapnyelvi észti–magyar tövek párosítása jelentésük szerint:
kala ~ *hal*, *vesi* ~ *víz*, *mesi* ~ *méz*, *veri* ~ *vér*, *jää* ~ *jég*, *pada* ~ *fazék*, *and-* ~ *ad-*, *puu* ~ *fa*, *all* ~ *alatt*, *käsi* ~ *kéz*, *pää* ~ *fej*, *nimi* ~ *név*, *kivi* ~ *kő* stb.
- e) Jövevényszavak az észti nyelvben régen és ma (a jövevényszavak összevethetőek a kölcsönző nyelv szóalakjaival, és vizsgálható, hogy az adott szó milyen hangalakban található az észti nyelvben):
 korábbiak: *kuld* 'arany', *sink* 'sonka' (germán), *aken* 'ablak' (szláv), *arst* 'orvos' (alnémet), *porgand* 'sárgarépa' (orosz), *salat* 'saláta' (olasz), *kiosk* 'bódé' (török), *spinat* 'spenót' (perzsa), *soja* 'szója' (kínai) stb. (forrás: <https://www.eki.ee/books/ekk09/index.php?p=6&p1=3>);
 újabbak (elsősorban angol nyelvi hatásra): *note-book* 'notebook', *fail* 'fájl', *diasporaa* 'diaszpóra', *Facebook* (számos belső keletkezésű szó ötletével, pl. *näoraamat* 'arkönyv', *lõustaraamat* 'fizimiskakönyv' [beszélte nyelvi *lõust* 'fizimiska', *pejor* 'pofa'], *pilksirvik* 'képböngésző'), *radioaktiivne* 'radioaktív' stb. (forrás: <https://portaal.eki.ee/uuedsonad/Uued-s%C3%B5nad-1/all/>).
- f) A mai észti belső szóalkotással létrejött szavak vizsgálata (összevetése a mai magyar szóalkotással), észti szójátékok feloldása:
 a. *coaching* ~ é. *kootsing* 'vezetés', *euroskeptik* 'euroszeptikus', *kaputsiino* 'cappuccino', 'kapucsínó', *penss* ~ *pinss*, *pension* 'panzió';
Terevisioon 'az észti *tere* köszönési forma és a *televisioon* 'televízió' szó összekapcsolása egy beszélgetős műsor elnevezésére', *Klaveripoeg* 'az észti *klaver* 'zongora' és a *poeg* 'valakinek a fia' szavak párosítása; a név egy három zongoraművészből álló csapat elnevezése, utalva az észti nemzeti eposz, a *Kalevipoeg* címére is' stb.
- g) Szólások, közmondások párosítása jelentés szerint észti és magyar nyelven (a világlátás összevethető, más tanult nyelvekkel kiegészíthető):
 é. *Kuidas maa, nõnda viis.*, *Kuidas lind, nõnda laul.* m. Ahány ház, annyi szokás.; *Torm veeklaasis.* m. *Vihar egy pohár vízben.*; é. *Käsi peseb kätt.* m. *Kéz kezet mos.*; é. *Harjutus teeb meistriks.* m. *Gyakorlat teszi a mestert.* stb.
- h) Jellegzetes észti ételek és italok bemutatása, egyszerű receptek fordítása:

eesti kartulisalat 'észti krumplisaláta', *verivorst* 'véreshurka', *kalasupp* 'halleves', *rabarberikook* 'rebarbarás sütemény', *kodune rukkileib* 'házi rozskenyér' stb.

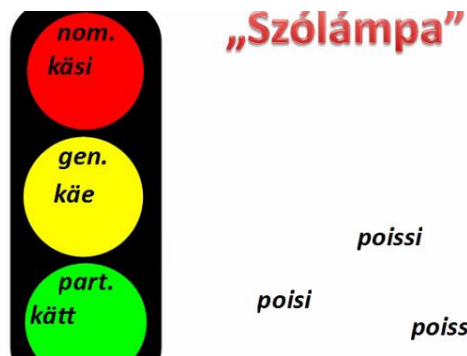
- i) Észti zenekarok elnevezéseihez a megfelelő magyar fordítást megtalálni:
Jäääär 'jég széle'; *Greip* 'grépfrút' stb.
- j) „Erdei tanösvény”: az észti flóra és fauna bemutatása, amely elősegíti a szókincs bővítést, az etimológiai vizsgálódást (alapnyelvi és idegen eredetű szavak):
karu 'medve', *ilves* 'hiúz', *rebane* 'róka', *hunt* 'farkas'; *vaarikas* 'málna', *mustikas* 'fekete áfonya', *punane sõstar* 'vörös ribiszke' stb.
- k) Az észti nyelvben megjelenő világlátás tanulmányozása mindennapi kifejezéseken keresztül:
Kuidas käsi käib? 'Hogy vagy?' [szó szerint 'Hogy jár a kezed?'], *vihma käes* 'esőben' [szó szerint 'az eső kezében'] stb.
- l) A digitális anyagban linkre kattintással lehívható színes, többnyire angol közvetítő nyelven is elérhető tartalmak, amelyek az órára való felkészülést segítik:
 - i. észti nyelv online:
keeleklikk.ee
oneness.vu.lt/ee
 - ii. észti egyetemek:
ut.ee
tlu.ee
 - iii. észti országismeret, látnivalók:
estonianworld.com
visitestonia.com
 - iv. észti kultúra:
erm.ee
e-estonia.com
 - v. észti mitológia:
kalevipoeg.info/texteestoniencadres.html
 - vi. észti egy- és többnyelvű szótárak:
eki.ee/dict/ues/ (a Magyar–észti szótár online változata, Seilenthal–Nurk 2010)
annaabi.ee/inglise-eesti/ (észti–angol, angol–észti szótár)
ut.ee/Ural/UERS/ (Magyar–észti vonzatszótár)
 - vii. Facebook-tartalmak:
facebook.com/eestirahvamuuseum/
facebook.com/kultuur.info/
facebook.com/lets.speak.estonian/

facebook.com/estoniadigitalsociety/
facebook.com/EstonianWorld/
facebook.com/visitestonia/
facebook.com/beautiful.pictures.of.Estonia/

5. Interaktív feladatok

A következőkben három feladatra hozok példát, amelyek mostani formájukban interaktív táblára íródtak ActivInspire programmal, de a gyakorlófüzet digitális változatában is jól alkalmazhatóak.

- a) Szólámpa: a névszók három egyes számú szótári alakját (egyes szám alanyeset, egyes szám birtokos eset és egyes szám partitívusz) a megfelelő mezőbe húzza a hallgató. Rossz választás esetén a szó visszaugrik a kiindulási, fehér mezőbe.

1. ábra. Az észt névszók fokváltkozásának gyakoroltatása az ActivInspire program segítségével

- b) Képmutató: a lenti példában a képek alatt a napszaknak megfelelő észt köszönési formák válnak láthatóvá, ha a fotókat elmozdítjuk a felület közepéről.

„Képmutató”

2. ábra. Az észt köszönési formák gyakoroltatása az ActivInspire program segítségével

- c) Varázsdoboz: a feladat bal oldalán olvasható magyar szavakat a zöld mezőn áthúzva a megfelelő észt jelentéssé változtatjuk.

3. ábra. Észt szavak gyakoroltatása az ActivInspire program segítségével

6. Összegzés

Az észt mint idegen nyelv tanítása során szerzett tapasztalatok segítségével – amelyek kiegészülnek az elmúlt években külföldön elérhető online oktatási tartalmak elemzésével – olyan gyakorlófüzet és digitális oktatási segédanyag jön létre, amelyek a magyar felsőoktatásban szereplő magyar szakos hallgatóknak nyújtanak segítséget a kötelező finnugor nyelvi kurzus teljesítésében.

Az internetes felület egyúttal online adatbázisként is szolgál, amely a kurzust kiegészítő játékos, színes nyelvi feladatsorok mellett tartalmazza az észt néphez, nyelvhez, kultúrához köthető internetes tartalmak elérhetőségeit (média, közösségi portálok, szótárak, könyvek, nyelviskolák stb.), elősegítve ezzel a motiváció felkeltésén túl a tudományos tartalmakhoz való hozzáférést.

Irodalom

- Altmayer, Claus** (2007) Von der Landeskunde zur Kulturwissenschaft – Innovation oder Modetrend? Germanistische Mitteilungen Zeitschrift des Belgischen Germanisten- und Deutschlehrerverbands 65/2007. S. 7–21.
- Arabski, J.** (2006) *Cross-linguistic Influences in the Second Language Lexicon*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
- Arabski, J., Wojtaszek A.** (2010) *Neurolinguistic and Psycholinguistic Perspectives on SLA*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
- Banó I.** (1972) A lexikai kontrasztivitás néhány oktatásmetodikai problémája. In: Horváth Miklós – Temesi Mihály (szerk.): *Összevető nyelvvizsgálat, nyelvoktatás*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Bárdos J.** (1989) A legismertebb módszerek az idegen nyelvek tanításában. In: *A Hungarológia Tanítása*, 3. évf. 5-6. sz. 88–137.
- Davies, H., Csire M., Ilves, M.** (2003) *Kezdők észt nyelvkönyve*. Budapest: Holnap Kiadó.
- Dezső L., Nemser, W.** (1972) Tipológia és kontrasztív nyelvészet. In: Horváth Miklós – Temesi Mihály (szerk.): *Összevető nyelvvizsgálat, nyelvoktatás*. Budapest: Tankönyvkiadó.

- Éder Z.** (1991) A magyar mint idegen nyelv diszciplináris helye. In: Giay Béla (szerk.): A magyar mint idegen nyelv fogalma. Hungarológiai ismerettár 6. Budapest: Nemzetközi Hungarológiai Központ.
- Erdmenger, M.** (1996) *Landeskunde im Fremdsprachenunterricht*. Ismaning: Max Hueber Verlag.
- Harden, T.** (2006) *Angewandte Linguistik und Fremdsprachendidaktik*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Havas F.** (1974) Az észti nyelv tipológiai hovatartozásának problémája. Nyelvtudományi Közlemények 76: 23–36.
- Herman J.** (1990) Beszámoló a magyarországi alkalmazott nyelvtudomány helyzetéről. In: Szerdahelyi István (szerk.): *Alkalmazott nyelvészeti alapfogalmak*. Tanulmányok, szemelvények. Kézirat. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Kippasto, A., Nagy J.** (1995) *Észt nyelvkönyv*. Miskolc: Bíbor Kiadó.
- Lengyel Zs.** (1996) Finnugrisztika – pszicholingvisztika – nyelvi univerzálék. In: Folia Estonica tomus IV., 33–37.
- McGroarty, M.** (2001) *Annual Review of Applied Linguistics: Language and psychology*, 21. kötet. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nurk, A., Pusztay J.** (1993) Észt–magyar kisszótár. Szombathely: Savaria University Press.
- Pléh Cs.** (2000) A magyar morfológia pszicholingvisztikai aspektusai. In: Kiefer F. (szerk.): *Strukturális magyar nyelvtan. Morfológia*. 3. kötet. Budapest: Akadémiai Kiadó, 951–1020.
- Pusztay J.** (1994) Könyv az észti nyelvről. Folia Estonica III, Szombathely.
- Pusztay J.** (2003) Közép-Európa: nyelvi konvergenciáját. *Dissertationes Savarienses* 30, Szombathely.
- Pusztay J., Rüütmaa, T.** (1995) Magyar–észt kisszótár. Szombathely: Savaria University Press.
- Rast, R.** (2008) *Foreign Language Input: Initial Processing*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
- Rätsep, H.** (1970) Die Typen der verbalen Rektionsstruktur und die Sprachtypologie in Hinsicht auf das Estnische. In: Dezső László – Hajdú Péter (eds) *Theoretical Problems of Typology and the Northern Eurasian Languages*. Amsterdam: B. R. Grüner, 129–134.
- Rüütmaa, T.** (1998) Észt–magyar társalgás. – *Lexica Savariensia*, Szombathely: Savaria University Press.
- Sampson, R. J.** (2016) *Complexity in Classroom Foreign Language Learning Motivation*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
- Simon P.** (2009) A kultúra tanítása a középiskolai nyelvórákon. <https://www.ofi.hu/tudastar/kultura-tanitasa>.
- Seilenthal, T., Nurk, A.** (2010) Ungari-eesti sõnaraamat. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Skalička, V.** (1968) Über die Typologie der finnisch-ugrischen Sprachen. In: *Congressus secundus internationalis fenno-ugristarum I*. Helsinki. 494–498.
- Szili K.** (1999) A grammatikáról másképpen. Új kérdések és válaszlehetőségek. In: *Intézeti Szemle (Magyar Nyelvi Intézet)* XXI/1–2: 16–21.
- Zeuner, U.** (2001) *Landeskunde und interkulturelles Lernen. Eine Einführung*. Dresden: TU Dresden, Institut für Germanistik.
- Viitso, T.-R.** (1990) Eesti keele kujunemine flekteerivaks keeleks. *Keel ja Kirjandus* 33: 542–548.
- Willebrands, D.** (2013) Kontrastivität in der Grammatik. Bachelorarbeit. [studiumjahr20121013_bachelorarbeit_bachelorarbeitpdf.pdf](#)